

II QARABAĞ - VƏTƏN MÜHARİBƏSİ DÜNYA KÜTLƏVİ İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNDƏ

Mais ƏMRAHOV,
AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına
Tarix İnstitutunun şöbə müdiri,
tarix üzrə elmlər doktoru,
professor
emrahov@48 mail.ru

Açar sözlər: Qarabağ, işğal olunmuş torpaqlar, Vətən müharibəsi, müharibənin informasiya təminatı, Böyük qələbə
Anahtar Kelimələr: Karabağ, işğal edilmiş topraklar, Vatanseverlik Savaşı, savaşın bilgi desteği, Böyük Zafer
Keywords: Karabakh, occupied territories, Patriotic War, information support of the War, the Great Victory
Ключевые слова: Карабах, оккупированные территории, Отечествонная война, информационное обеспечение войны, Великая Победа.

Giriş. Bəşər sivilizasiyasının qədim insan məskənlərindən olan Azərbaycan keşməkeşli, qanlı-qadalı tarix yaşamışdır. Şərəfli tarixin acı səhifələri də olmuşdur. Zaman-zaman torpaqlarımıza qonaq gələn əcnəbilər bu torpaqların yeraltı və yerüstü sərvətlərini görürək torpaqlarımıza sahib çıxmaq istəmişlər. Bu gəlmələr arasında iştahaları ilə hər yerdən qovulan azğınlaşmış ermənilər Azərbaycanın döyünən üreyi, qan daşıyan damarları olan Qarabağda, həmçinin bu gün ermənilərin işğal altında olan Qərbi Azərbaycanın İrəvan, Zəngəzur və Göycədə məskunlaşdırıldılar (5, s. 13-16).

Qarabağ axınatropun ilkin məskənidir, Quruçay mədəniyyəti Qarabağ ərazisində formalaşmışdır. Qarabağ Dirili Qurbaninin, Sarı Aşığın, Abdalgüləblə Valehin, Aşıq Səmədin, Lələnin, X.Natevanın, Q.Zakirin, C.Nevanın, M.Aşıqın, Aşıq Pərinin, M.M.Nəvvabın, U.Hacıbəyovun, Xan Şuşinskiyin, Bülbülün və yüzlərlə böyük şəxslərin dünyaya göz açdığı vətəndir. Xalq sairisi Səməd Vurğun "havalansın Xanın səsi, Qarabağın şikəstəsi", M.V.Vidadi "küllü-Qarabağın abi-həyatı, norma-nazik bayatıdır, bayatı" söyləməklə Qarabağın ecazkarlığından, MirhənzəSeyid Nigari "eşşin kani Qarabağdı vətənim, bülbülü şeydayam cənnət yerimdi" deməklə onun füsunkarlığına, maddi və mənəvi zənginliyindən söz açmışdır. Qarabağ xanı İbrahim xanın qızı Ağabəyimin Ağabəyinin "aləm cənnətdənsə, yaddan çıxmaq Qarabağ" zümzüməsi nisgile, ağı-acıya köklənmiş vətən sevgisindən xəbər verir. Qarabağ mədəniyyətimizin beşiyi olan ocaqlarmızdandır. Qarabağ "Vətən bağı"dır, heç yerdə rahatlıq tapmayan "Xan bülbül"ün oyladır. Bu oylanın beşiyi Şərqi mədə-

niyyət mərkəzi. Azərbaycanın döyünən üreyi olan Şuşadır. (5,s.13-15)
Azərbaycan tarixini yaşadan abidələrimizin içərisində xalqımızın iman və güman yeri olmuş, yaşı yüzilliklərlə ölçülən məscid tikililəri, məqbərə və ulularımızın ruhlarının uyuduğu qəbiristanlıqlar xüsusi yer tuturlar. Ancaq tariximizin, dinimizin, imanımızın yaddaşları olan məscidlər və digər ibadət yerlərimiz erməni vandalizminin qurbanı olmuşdur. Bu onu göstərir ki, tarixi və əsli-kökü olmayan, ölüstü və dirisinə sahiblik etməyən ermənilər üçün müqəddəs heç nə yoxdur.

**Viran qoyulmuş
Pənahəli xanın imarəti**

**Erməni vandalizminə məruz qalmış
qəbirlər**

**XXI əsrin Xirasıması -
Ağdamdan görüntülər**

44 günlük II Qarabağ - Vətən müharibəsi. Qarabağ torpaqlarının azadlığı uğrunda aparılan müharibə çox qısa oldu, vur-tut 44 gün. Xain və məkrli "hay" qövmü Qarabağı ələ keçirmək üçün 2020-ci ilin sentyabrında Azərbaycan torpaqlarına hücum keçdilər. Ermənistanda mövcud olan ciddi sosial, iqtisadi və siyasi məsələlərdən ölkəhəlisinin fikrini yayındırmaq və Azərbaycanı düşmənlərin obrazı yaratmağı davam etdirən hiyləgər və riyakar düşmənin yüzillik planını Azərbaycan ordusu sanki bir göz qırpmında altı-üst etdi. 44 günlük müharibədə Azərbaycan xalqı "Öncə Vətən" deyib, öz dövlətinin lideri ətrafında birləşdi.

44 günlük II Qarabağ - Vətən müharibəsində Azərbaycanın qələbəsini təmin edən amillərə nəzər salaq. Birinci amil. 27 sentyabrda başlanmış 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın qələbəsini şərtləndirən, Zəfəri təmin edən başlıca faktor Ali Baş Komandanın vaxtında başladığı ordu quruculuğu, müəyyənləşdirdiyi düzgün döyüş strategiyası oldu. Azərbaycan düşməne layiqli cavabını verdi və düşmənin irəlivi gədə bilmədi. Sentyabrın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev həm "Hərbi vəziyyət elan edilməsi haqqında" Fərman (1,2020,30 sentyabr, s.1). həm də "Azərbaycan Respublikasında qismən səfərbərlik elan edilməsi haqqında" Sərəncam imzaladı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə sentyabrın 27-də keçirilən Təhlükəsizlik Şurasının iclasında məlumat verərək bildirdi ki, Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycana qarşı növbəti hərbi təcridatı Ermənistanın Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasəti davam etdiriyini göstərir. Azərbaycan Prezidenti bildirmişdi ki, Dağlıq Qarabağ məsələsi bizim milli məsələmizdir və bu məsələsinin həlli bizim tarixi vəzifəmizdir... Biz heç vaxt imkan verə bilmərik ki, Azərbaycan torpaqlarında ikinci qondarma erməni dövləti yaradılsın (1,2020,30 sentyabr,s.1).Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurasının iclasında Ali Baş Komandan məruzə edən Müdafiə Naziri Zakir Həsənov məlumat vermişdi ki, erməni silahlı qüvvələri Füzuli, Cəbrayıl, Tərtər və Ağdam rayonlarının kəndlərini artilleriyalardan atəşə tutmuşlar. Dağntılar, əhali arasında yaralananlar və itkilər vardır (4,s.8). Müdafiə naziri bildirmişdi ki, əks-hücum əməliyyatı nəticəsində düşmənin müdafiə xətti yarılmış, yeddi kənd - Qaraxanbəyli, Nüzgər, Yuxarı Əbdürrəhmanlı, Böyük Mərcanlı, Kənd Horadiz, Qərvənd kəndləri işğaldan azad edilmişdir. Azərbaycan ordusu digər istiqamətlərdə uğurlu əks-hücum əməliyyatı keçirir və düşmənin böyük itki verərk geri çəkilir. (1,2020, 30 sentyabr, s.1)
Sentyabrın 27-də xalqa müraciət edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev bir daha BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsini xatırladaraq bildirmişdi ki, erməni silahlı qüvvələrinin dəstələri tam və qeyd-şərtsiz işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarından çıxmalıdırlar. Ermənistan BMT-dən sonra ikinci böyük beynəlxalq təşkilat olan Qoşulmama Hərəkatının, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının, ATƏT-in, Avropa Parlamentinin qərar və qətnamələri ilə Azərbaycanın mövqeyinin dəstəkləndiyini unutmalıdır (1,2020, 30 sentyabr, s.3). Beləliklə, Vətən Müharibəsi başladı! (1,2020, 30 sentyabr, s.1)

Müharibənin informasiya təminatı. Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin davam etdiyi dövrdə Azərbaycan diplomatiya və hərbi meydanında demək olar ki, tək idi. uzun illər respublikamızın ətrafında yaradılmış informasiya blokadaı Azərbaycan haqiqətlərinin dünyaya yayılmasına imkan vermirdi. Ona görə də, diplomatiya meydanında müharibə davam etdirilməli, hərbi meydanındakı qələbə diplomatiya və informasiya meydanında tamamlanmalı idi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə dünyanın 30-a yaxın televiziya və mətbuat orqanlarına, o cümlədən 2020-ci il sentyabr ayının 29-da "Rossiya-1", sentyabrın 29-da "Rossiya 1" telekanalında yayımlanan "60 dəqiqə" proqramına, oktyabr ayının 2-də "Əl-Cəzirə", oktyabrın 5-də Türkiyənin "TRT Haber", oktyabr ayının 6-da Rusiyanın "Perviy Kanal" telekanallarına, oktyabrın 9-da "CNN İnternational" televiziya kanalının "Connect the World" verilişinə, oktyabrın 10-da Rusiyanın RBK, oktyabrın 12-də Türkiyənin "Haber Qlobal", oktyabrın 14-də "France 24" telekanallarına, oktyabrın 21-də Yaponiyanın "Nikkell" qəzetinə, oktyabrın 28-də İtaliyanın "Rai-1" televiziya kanalına, noyabrın 2-də İtaliyanın "La Repubblica" qəzetinin müxbirinə verdiyi müsahibələrində beynəlxalq ictimaiyyəti Azərbaycanın haqq işinə inandırma bildi. Nəticədə dünya ictimaiyyətinin Azərbaycana baxışlarında köklü dəyişiklik baş verdi. Məsələn, 2020-ci il sentyabr ayının 29-da "Rossiya - 1" telekanalında yayımlanan "60 dəqiqə" proqramında Azərbaycan-Ermənistan təmas xəttində baş verən hadisələrə həsr olunmuş veriliş efirə getmişdir. Verilişdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş Naziri Nikol Paşinyan aparıcıların suallarını cavablandırmışlar. Ermənistanın Baş Naziri Nikol Paşinyanın verilişdə çıxışı saxta və miskin təsir bağışlamışdır. O, yersiz, savadsız və sərəmsə sayıqlamalara ilə MDB kimi böyük bir məkanın teleauditoriyasında özünü güllünc vəziyyətə qoymuşdur (3,2020,2 oktyabr, s.7).Azərbaycan Prezidenti isə suallara cavablarında haqiqətləri böyük auditoriyaya çatdıraraq Ermənistanın təcavüzkar və işğalçılıq siyasəti haqqında məlumat vermiş, Ermənistanın dinc əhaliyə qarşı müharibə apardığını, təcavüzkar ordunun əsas hədəfinin yaşayış məntəqələri və mülki əhali olduğunu faktlarla söyləyərək Azərbaycanın 11 dinc sakininin, o cümlədən 2 uşağın həlak olduğunu bildirmişdi. Aparıcının Türkiyənin Azərbaycana hərbi köməyi barədə, "həтта Ankara Prezidentinin və Xarici İşlər Nazirinin şəxsinə rəsmi bəyan edib ki, döyüş meydanında Siza kömək edəcək" fikrinə aydınlıq gətirən Azərbaycan Prezidenti Türkiyənin regionda sabitləşdirici rol oynadığını, Türkiyənin Azərbaycana qardaş ölkə və müttəfiq olduğunu, Türkiyənin Azərbaycanı, beynəlxalq hüquq müdafiə etdiyini bildirdi (3, 2020, 3 oktyabr). "Nasionaln oborona" jurnalının Baş redatoru İqor Korotenko aparıcının Türkiyənin müharibədə iştirakı haqqında sualına toxunaraq bildirmişdi ki, Azərbaycan Prezidentinin fikirləri ilə tamamilə razıdır. İndiki peyk, elektron və kaşfiyyət texnologiyaları ilə Azərbaycan ərazisində türk qüvvələrinin gətiriləyini müəyyən etmək çətin deyildir. (3, 2020, 30 sentyabr).

(Davamı var)